

ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Логвиненко Ірина Павлівна

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри природничих наук,

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Основні вимоги забезпечення академічної доброчесності, види її порушень та відповідальності за них у закладах освіти викладено у статті 42 Закону України «Про освіту» [1]. Додатково Міністерством освіти і науки України було надано методичні рекомендації щодо застосування цих вимог у закладах вищої освіти [2]. Проте, практика забезпечення академічної доброчесності у вищих навчальних закладах свідчить про хибну інтерпретацію окремих її принципів [3, ст.1].

Одним із помилкових рішень щодо забезпечення академічної доброчесності у закладі вищої освіти є констатування наявності академічного плагіату чи самоплагіату на основі комп'ютерної перевірки тексту і відсутності подальшого аналізу експертами кафедр з відповідної предметної області. Адже академічний плагіат це не лише текстові збіги, а й некоректне використання фактів, статистичних даних, формул, мотодик тощо. Водночас наявні текстові співпадання можуть виявитись коректно цитованими, загальновідомими та мати посилання на літературні джерела згідно вимог.

Слід пам'ятати, що комп'ютерні програми не фіксують некоректне використання неоцифрованих джерел інформації. Крім того, вони не виявляють й інші форми академічного плагіату, зокрема переклад іншомовного тексту без посилань на першоджерело.

Багато залежить і від наповнення бази, яка застосовується для перевірки, алгоритмів її роботи, налаштувань тощо.

Тому остаточний висновок про наявність чи відсутність академічного плагіату мають давати експерти з певних предметних областей.

Окремі заклади вищої освіти, редакції наукових видань, спеціалізовані вчені ради ввели у практику наявність довідки, що засвідчує перевірку кваліфікаційної роботи, дисертації чи статті до публікування на наявність академічного плагіату. Проте, відповідно до закону «Про вищу освіту», система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти має забезпечити «дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої

освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату»[1]. З цього зрозуміло, що перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів освіти та дисертацій на здобуття наукових ступенів є обов'язком закладу вищої освіти (наукової установи), а не здобувача і вимагати вищезазначеної довідки не має підстав [3, ст. 3].

Багато суперечливих випадків трапляється і стосовно самоплагіату, що пов'язано із текстовими збігами з попередніми публікаціями автора, які були виявлені шляхом автоматичної комп'ютерної перевірки академічних текстів. Але й тут слід брати до уваги, що поняття самоплагіату стосується саме наукових результатів, а не будь-яких тестових фрагментів [3, ст.3].

Не кожен текстовий збіг є самоплагіатом. Наприклад, текстовий збіг, що не містить наукових результатів автора, а є описом стану предметної області, огляд дослідження проблеми іншими авторами, опис методик тощо, не є самоплагіатом. Крім того, такі текстові збіги з власними попередніми результатами автора не потребують посилань на ці публікації чи оформлення відповідних текстових фрагментів, як цитат [3, ст.3].

Загалом вимоги, що стосуються забезпечення академічної доброчесності надалі будуть лише посилюватись, адже це є важливою складовою якості вищої освіти. Проте, одним із головних факторів забезпечення академічної доброчесності у закладі вищої освіти є позиція академічної спільноти та власні вимоги закладу освіти чи наукового видання.

Література:

1. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту», стаття 42, частина 4.

2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти із підтримки принципів академічної доброчесності; Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту». – Лист МОН від 23.10.2018р. № 1/9-650. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-pidtrimati-akademichnu-dobrochesnist-vuniversiteti-mon-rozrobilo-ta-nadislalo-na-zvo-rekomendaciyi-z-akademichnoyi-dobrochesnosti>.

3. Лист МОН № 1/9-263 від 20.05.20 року До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/73710/